

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет лінгвістики**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан ФЛ

_____ Наталія САЄНКО
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2020 р.

КУЛЬТУРА НАУКОВОГО ТЕХНІЧНОГО МОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ
(назва кредитного модуля)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

спеціальність усі спеціальності

форма навчання денна

Ухвалено методичною комісією
факультету лінгвістики

Протокол від _____ . 2020 р. № _____

Голова методичної комісії

_____ Світлана ІБРАГІМОВА

Робоча програма кредитного модуля «Культура мови та ділове мовлення» складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Культура мови та ділове мовлення»

Розробники робочої програми:

ст. викладач, канд. пед. наук Неоніла ГІЛЬНЯК
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

ст. викладач Лілія СИДОРЕНКО
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри
української мови, літератури та культури
(повна назва кафедри)

Протокол від 27 травня 2020 року № 9

Завідувач кафедри

(підпис) Олена ОНУФРІЄНКО
(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2020 р.

1. Опис кредитного модуля

Рівень ВО, спеціальність, форма навчання	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Рівень ВО <i>перший(бакалаврський)</i>	Назва дисципліни <i>Культура наукового технічного мовлення фахівця</i>	Лекції <i>18 год.</i>
Спеціальність <i>усі спеціальності</i>		
	Цикл <i>загальної підготовки</i>	Практичні <i>18 год.</i> Самостійна робота <i>24 год.</i>
	Статус кредитного модуля <i>Вибірковий</i>	
Форма навчання <i>денна</i>	Семестр 1 або 2	Вид та форма семестрового контролю <i>залік, усний</i>

Кредитний модуль «Культура наукового технічного мовлення фахівця» викладають на I курсі для студентів технічних спеціальностей. Дисципліна належить до циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Курс передбачає підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами наукового стилю української мови, що забезпечить професійне спілкування на високому рівні.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Культура наукового технічного мовлення фахівця» разом з дисциплінами «Іноземна мова», «Історія науки і техніки» формує гуманітарну складову в програмі підготовки майбутнього фахівця.

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є формування у студентів здатностей:

- застосовувати знання державної та іноземних мов з метою забезпечення ефективності професійної комунікації підвищувати рівень академічної культури;
- використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для ефективного рішення спеціалізованих задач професійної діяльності працювати з фаховими текстами;
- критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;
- володіти мовностилістичними засобами наукового тексту;
- визначати, оцінювати та запобігати різним формам порушень академічної доброчесності науковця;
- успішно презентувати результати своєї наукової діяльності;
- здійснювати пошук науково-технічної інформації у віртуальному просторі із забезпеченням процедур академічної доброчесності .

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання :

- вимог до написання та оформлення академічних наукових текстів;
- інтелектуальної власності в освіті та науці;
- предметно-логічну структуру і етапи створення наукового тексту;
- умов ефективного наукового спілкування;
- жанрових різновидів наукового стилю, ознак української наукової мови;
- особливостей конспектування, анотування, реферування наукових джерел;
- мовних засобів організації наукової інформації в науковому тексті;
- обов'язкових вимог оформлення наукової інформації;
- композиційно–логічну побудову усної наукової доповіді, повідомлення, виступу.

уміння:

- аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів;
- імплементувати досвід формування культури академічної доброчесності та запобігання проявам академічної нечесності;
- працювати з навчальною, навчально–методичною, науковою, довідниковою літературою;
- використовувати норми мовного оформлення наукових текстів різних жанрів у професійній сфері;
- створювати і редагувати текст наукової роботи згідно з вимогами наукового стилю, в тому числі з використанням інформаційних технологій відповідно до чинних в Україні стандартів.

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практ.	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Культура мови й культура мовлення				
<i>Тема 1.1. Предмет та завдання курсу, його наукові основи.</i>	6	2	2	2
<i>Тема 1.2. Загальна характеристика наукового стилю мовлення</i>	6	2	2	2
<i>Тема 1.3. Становлення та розвиток термінів. Культура термінотворення</i>	6	2	2	2
Разом за розділом 1	18	6	6	6

Розділ 2. Академічна доброчесність та основи академічного письма				
<i>Тема 2.1. Джерела наукової та освітньої інформації й інформаційний пошук</i>	6	2	2	2
<i>Тема 2.2. Академічна культура, академічна доброчесність</i>	6	2	2	2
<i>Тема 2.3. Мистецтво написання академічних текстів</i>	6	2	2	2
Разом за розділом 2	18	6	6	6
Розділ 3. Культура усного наукового мовлення				
<i>Тема 3.1 Мовленнєвий етикет як компонент комунікації студентів та спеціалістів.</i>	6	2	2	2
<i>Тема 3.2. Культура ораторської і наукової дискусивно-полемічної мови.</i>	10	4	2	4
Разом за розділом 3	16	6	4	6
<i>Залік</i>	8	-	2	6
Всього годин	60	18	18	24

4. Лекційні заняття

<i>№</i>	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Лекція 1. Предмет та завдання курсу, його наукові основи. Теоретичні засади курсу. Поняття культури мови й культури мовлення. Основні комунікативні ознаки культури мовлення.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функціонування державної мови в науковій сфері. 2. Мова й література в системі культурних цінностей українського суспільства. 3. Функціональні різновиди української літературної мови. Їхні основні ознаки. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С.5-19. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf
2	<p>Лекція 2. Загальна характеристика наукового стилю мовлення. Становлення і розвиток наукового стилю. Особливості наукового стилю в українській мові. Мовні формули та мовні штампи у науковому стилі.</p> <p>СРС</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науковий, офіційно-діловий, розмовний (кодифікований) стилі літературної мови як основа мови фаху. 2. Характеристика лексичного складу української літературної мови за походженням та вживанням, за динамікою. 3. Орфографічні норми як компонент формування мовної компетенції фахівця <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С.40-53. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf
3	<p>Лекція 3. Становлення та розвиток термінів. Культура термінотворення. Історія розвитку сучасної української термінології. Поняття “термін”, “термінологія”, “терміносистема”, “термінознавство”; поняття “дефініція. Структура термінів.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Точність слововживання як ознака мови науки. Спеціальна лексика в наукових текстах. 2. Багатозначність, синонімія, паронімія й омонімія в різностильових текстах. 3. Неологізми, архаїзми, історизми в українській літературній мові та в науковій термінології <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С.57-62. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf
4	<p>Лекція 4. Джерела наукової та освітньої інформації й інформаційний пошук. Первинні та вторинні джерела інформації. Електронні ресурси освітньої та наукової інформації. Методи і типи інформаційного пошуку. Інформаційна грамотність. Культура інформаційного пошуку.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи роботи інформаційно-пошукових систем. 2. Особливості позначення цифрової інформації у наукових текстах. 3. Основи та принципи наукової комунікації. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рижко О. М. Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку XXI століття: природа явища та історія боротьби : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук із соціальних комунікацій : спец. 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій» [Електронний ресурс] / Рижко Олена Миколаївна, Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, 2017. – 438 с. – Режим доступу до ресурсу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Ryzhko_Olena/Plahiat_u_sotsialnokomunikatsiinomu_vymiri_pochatku_KhKhI_stolittia_pryroda_iavyscha_ta_istoriia_bor.pdf 2. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності / А. Мельниченко // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – С. 107–120. – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/2749
5	<p>Лекція 5. Академічна культура, академічна доброчесність</p> <p>Основні прояви академічної нечесності. Плагіат. Методи запобігання академічної нечесності. Взаємодія та взаємний вплив усіх складових та учасників наукової та освітньої комунікації.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Різновиди та особливості академічної нечесності. 2. Навести приклади сучасних вітчизняних й зарубіжних професійних

	<p>Кодексів честі (Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України (2008); Етичний кодекс ученого України (2009), Кодекс наукової етики (проект, 2005) т.д.</p> <p>3.Проаналізувати статтю Джонса Р.М. Академічна корупція в Україні .</p> <p>Література:</p> <p>1.Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова» [Електронний ресурс]. – Київ : Таксон, 2016. – 234 с. – Режим доступ до ресурсу: https://drive.google.com/file/d/0BvePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view</p>
6	<p>Лекція 6. Мистецтво написання академічних текстів</p> <p>Текст як наукове поняття, ознаки тексту. Особливості роботи з науковим текстом. Наукова стаття як самостійний науковий твір.</p> <p>Методика написання наукової статті. Наукова рецензія і науковий відгук (особливості укладання). Мовні кліше для написання рецензії та відгуку.</p> <p>СРС</p> <p>1. Наукова стаття і науковий виступ: спільне та відмінне.</p> <p>2. Майстерність усних виступів відомих людей.</p> <p>3. Плагіат у науковому тексті.</p> <p>Література:</p> <p>1.Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С. 62-73. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf</p> <p>2.Бабич Н.Д. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. - Чернівці: Книги - XXI, 2006. – С. 115-125. – Режим доступ до ресурсу: http://posek.km.ua/biblioteka/%D0%9A/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%91%D0%B0%D0%B1%D0%B8%D1%87%20%D0%9D.%D0%94..pdf</p>
7	<p>Лекція 7. Мовленнєвий етикет як компонент комунікації студентів та спеціалістів.</p> <p>Виступ із науковим повідомленням: структура, етапи підготовки.</p> <p>СРС</p> <p>1.Умови ефективної мовленнєвої комунікації.</p> <p>2.Шляхи подолання опору аудиторії.</p> <p>3.Комунікативна позиція, способи її посилення. Культура слухання</p> <p>Література:</p> <p>1.Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С. 138-157. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf</p>
8	<p>Лекція 8. Культура ораторської і наукової дискусивно-полемічної мови.</p> <p>Наукові конференції, наукові дискусії, творчі диспути як засіб вияву культури наукової мови.</p> <p>СРС</p> <p>1.Дискусія, полеміка та диспут – спільне та відмінне.</p> <p>2. Етичних норми і правила етикету під час дискусії.</p> <p>3. Правила ведення переговорів.</p> <p>Література:</p> <p>1.Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С. 173-190. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf</p>
9	<p>Лекція 9. Культура ораторської і наукової дискусивно-полемічної мови.</p>

<p>Суперечка як онова дискусивно-полемічної мови. Мовленнєва поведінка в усній науковій дискусії, полеміці</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте особливості суперечки. 2. Коректні і некоректні прийоми суперечки. 3. Основні помилки в аргументаційній діяльності науковця. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – С. 203-220. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf
--

5. Практичні заняття

Основні завдання циклу практичних занять – закріпити теоретичний матеріал, засвоєний у ході лекційної частини курсу; навчити студентів узагальнювати набуті знання для вирішення конкретних завдань (комунікативних, евристичних, креативних); виробити навички професійної етики.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	Практичне заняття 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника
2	Практичне заняття 2. Культура наукової мови у професійній сфері
3	Практичне заняття 3. Наукова термінологія: функції, структура, походження
4	Практичне заняття 4. Електронні ресурси освітньої та наукової інформації. Методи і типи інформаційного пошуку.
5	Практичне заняття 5. Кодекс честі університету. Методи запобігання академічної нечесності
6	Практичне заняття 6. Структурно-змістові особливості навчально-наукового твору
7	Практичне заняття 7. Монологічне мовлення
8	Практичне заняття 8. Діалогічне мовлення
9	Практичне заняття 9. Підвищення рейтингу. Залік

6. Контрольні роботи

Модульна контрольна робота складається з двох частин: 1 частина – відповіді на теоретичні питання за всіма розділами програми, 2 частина – виконання практичних завдань за тематикою практичних занять.

Перша частина МКР має на меті перевірити знання студентів щодо формування, становлення і розвитку наукового стилю української мови, основних норм сучасної української літературної мови, основних понять та фундаментальних цінностей академічної доброчесності, її впливу на академічну культуру та якість освіти та законів та основних засобів спілкування у науковій сфері.

Друга частина МКР має на меті виявити вміння студентів у написанні наукових тез, анотацій та їх оформлення.

Кожен варіант МКР містить завдання однакового рівня складності.

7. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Система рейтингових балів, критерії оцінювання та умови допуску до семестрової атестації наведено у «Положенні про рейтингову систему оцінки успішності студентів з кредитного модуля (дисципліни) «Культура наукового технічного мовлення фахівця».

8. Методичні рекомендації

В основу програми покладено функціональний принцип і комунікативний метод мовленнєвої діяльності, що пояснює мотивацію використання лексичних мовних засобів для обслуговування багатоаспектних сфер людської діяльності, з метою забезпечення ефективного засвоєння матеріалу і розвитку навичок усного і писемного мовлення студентів. Функціональний принцип дає можливість вивчати лексичні засоби з огляду на їх функціонування в різних мовних стилях, сферах діяльності, мовленнєвих ситуаціях. Для забезпечення поглиблених знань студентів з культури мови за професійним спрямуванням до курсу включено матеріали з методики пошуку текстової інформації, її аналітичної обробки та упорядкування професійно-орієнтованого лексичного матеріалу. Програма передбачає прищеплення студентам навичок застосування сучасних комп'ютерних технологій перекладу та редагування.

Заняття проводяться у формі лекцій та практичних занять. Рекомендується проводити зі студентами різні види додаткової роботи (консультації тощо). На практичних заняттях проводяться експрес-контролі для перевірки рівня знань з культури української наукової мови за 1 і 2 змістовими модулями, що дозволить виявити прогалини у знаннях, які можна буде ліквідувати за рахунок самостійної роботи і підготувати студентів до іспиту.

На заняттях студенти вчаться виступати з доповідями, особливий інтерес викликає практична робота над фаховими та науково-технічними текстами з використанням комп'ютерних технологій. Такі форми роботи прискорюють процес активного опанування необхідною термінологією, новою лексикою.

У випадку дистанційного навчання для більш ефективної комунікації викладача та студентів використовується платформа ZOOM, електронна пошта викладача, месенджери Viber та Telegram. У електронному Кампусі розміщуються необхідні інформаційні матеріали та виставляються поточні оцінки.

Програмою передбачено не лише вивчення принципів написання наукових текстів, а й ознайомлення з їх різновидами (рецензія, стаття, тези, анотація та ін). Відомо, що вивчення та складання різного типу наукового тексту, окрім оформлення, передбачає вільне володіння нормами української наукової мови, а саме: відмінювання іменників, числівників, особливості відмінювання і творення форм дієслова та ін. Повторення подібного матеріалу для конкретного використання у фаховій діяльності сприятиме досягненню високого рівня культури писемного і усного мовлення спеціалістів.

Отже, володіння мовою і активне її використання можливе при накопиченні знань і розширенні словникового запасу з поглибленим проникненням у семантичні зв'язки.

9. Рекомендована література

9.1. Базова

1. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – 360 с. Реж. доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlenya.pdf

9.2. Допоміжна

1. Бабич Н.Д. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. - Чернівці: Книги - XXI, 2006. - 496 с. – Режим доступ до ресурсу: <http://posek.km.ua/biblioteka/%D0%9A/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%91%D0%B0%D0%B1%D0%B8%D1%87%20%D0%9D.%D0%94..pdf>

2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова» [Електронний ресурс]. – Київ : Таксон, 2016. – 234 с. – Режим доступ до ресурсу: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view>

3. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності / А. Мельниченко // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – С. 107–120. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/2749>

4. Рижко О. М. Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку ХХІ століття: природа явища та історія боротьби : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук із соціальних комунікацій : спец. 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій» [Електронний ресурс] / Рижко Олена Миколаївна, Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, 2017. – 438 с. – Режим доступу до ресурсу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Ryzhko_Olena/Plahiat_u_sotsialnokomunikatsiinomu_vymiri_pochatku_KhKhI_stolittia_pryroda_iavyscha_ta_istoriia_bor.pdf

10. Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (Законодавство України)
2. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”)
3. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)
4. http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_vocab_CD.htm (Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ)
5. <http://irbis-nbu.gov.ua/ulib/item/UKR0000989> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
6. <http://r2u.org.ua> (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського)
7. <http://stalivyrazy.org.ua> (Російсько-український словник сталих виразів)
8. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія)
9. <http://ukrndnc.org.ua> (Держспоживстандарт України)
10. http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_structure.htm (Організаційна структура, концептуальні засади і напрями діяльності Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології [ТК СНТТ])